

Van Bruchem

Dat is een stijging van ruim 60% in 5 jaar. Ik meen dat de heer Platvoet zo-even een ander cijfer noemde, maar misschien bestaan ook van de hypotheekschuld wel verschillende definities. Dat horen wij dan morgen wel. In ieder geval is 500 mld. niet niks. Die antwoorden dateerden van eind augustus, dus ik neem aan dat de hypotheekschuld de staatsschuld inmiddels al ruimschoots overtreft. Bovendien is er volgens het CBS vorig jaar voor 18 mld. meer aan hypothecaire leningen afgesloten dan nodig was voor de aankopen van onroerend goed. Delen de bewindslieden de mening van onze fractie dat hier toch wel enige reden is tot zorg?

Ik ontkom niet aan de indruk dat de koersstijging van de aandelen speculatieve elementen bevat: de koersen stijgen omdat ze stijgen. Hiermee kom ik bij de tulpen van de heer Wöltgens terecht. Er is veel geld in de samenleving, dat een uitweg zoekt en vindt op de effectenbeurzen. Deze tendens kan overigens nog versterkt worden als wij de staatsschuld drastisch verminderen. Via allerlei constructies zoals groei-versnellers en wat dies meer zij, worden er ook nogal wat aandelen op krediet gekocht.

Tegen deze achtergrond waarde- ren onze fracties het positief dat de regering de aftrekbaarheid van rente voor leningen die weinig met de aanschaf van een eigen huis te maken hebben, tracht te beperken. Daarnaast stellen wij met genoegen vast dat langzamerhand een of andere beperking van de aftrekbaar- heid van de hypotheekrente, de "echte" hypotheekrente, uit de taboesfeer komt. Ik zal maar niet vragen hoe de bewindslieden hierover denken, want zolang zij deel uitmaken van dit kabinet, is het antwoord voorspelbaar.

Over de ontwikkeling van de Nederlandse economie zijn er dus wel wat onzekerheden. Ook het Centraal planbureau heft een waarschuwend vinger. Op de bladzijden 18 en 21 van de macro- economische verkenning staat bijvoorbeeld dat een daling van de effectenkoersen en van de woning- prijzen tot een vermindering van de economische groei met 0,25 tot 0,5% leidt. Het CPB voegt hier echter aan toe dat, wanneer deze ontwikkelin- gen samenhangen met een oplopende rente, wat ons geen onmogelijk samenloop lijkt, de

negatieve effecten aanzienlijk groter zullen zijn.

Het geheel overziende kunnen onze fracties zich erin vinden dat er veiligheidshalve wordt uitgegaan van een behoedzaam scenario. Het verdelen van meevallers is voor een minister van Financiën, naar ik aanneem, heel wat aangener dan het voorstellen van ombuigingen bij een tegenvallende ontwikkeling. Deze instemming neemt niet weg dat hier, als ik het goed zie, toch wel een probleem ligt: de meevallers zitten als het ware ingebakken in de begroting, maar de uitgavenplafonds maken het moeilijk om de meevallers aan te wenden voor verbetering van de kwaliteit van de samenleving. Vanuit dit gezichtspunt is een tussentijdse herziening van het regeerakkoord, zoals door sommigen bepleit, niet verkeerd. Of zo'n midterm review leidt tot een midlifecrisis, zien wij dan wel.

De overheid moet de komende tijd nogal wat investeren in infrastructu- rele werken. Het is naar onze mening verantwoord dat de overheid hiervoor geld leent. Ook toekomstige generaties mogen best meebetalen een hogesnelheidslijnen waarvan zij volop kunnen profiteren.

In dit verband maak ik een opmerking over de zogenaamde PPS. Ik heb de aanloop van de discussie erover niet van nabij meegemaakt, maar ik kan mij voorstellen dat de invoering ervan mede werd ingegeven doordat de rijksoverheid krap in de financiële middelen zat. Als dat zo is, kan de PPS althans in financieel overzicht wat minder noodzakelijk worden nu de overheid duidelijk ruimer in de middelen komt te zitten. Is een herbezinning op dit punt daarom niet gewenst? Ik vraag dit mede in het licht van de kritische benadering van privatisering tijdens de algemene beschouwingen in deze Kamer. PPS is, hoe je het wendt of keert, een vorm van privatisering, die meestal gepaard gaat met vrij ingewikkelde constructies. Ik heb ergens in de stukken gelezen dat het departement al een hele tijd bezig is met het opzetten van een kennis- centrum. Een PPS kent ook zelden lagere financieringslasten. Bovendien vinden wij dat de openbare infrastructuur een kerntaak van de overheid is. Bij een sterke afhanke- lijkheid van PPS bestaat het gevaar dat maatschappelijk minder urgente projecten doorgaan terwijl urgentere projecten worden uitgesteld.

Ik wacht met belangstelling de reactie van de bewindslieden af.

De **voorzitter**: Ik wens de heer Van Bruchem graag geluk met het houden van zijn maidenspeech. De heer Van Bruchem heeft een professionele achtergrond op het gebied van de landbouwconomie. Het is uit zijn eerste inbreng echter wel duidelijk dat zijn economische inzichten niet tot de landbouw zijn beperkt.

Het samengaan van de fracties van de RPF en het GPV heeft geleid tot een verdubbeling van het aantal leden ten opzichte van de oorspron- kelijk samenstellende delen. Tot die verdubbeling heeft de heer Van Bruchem zich in zijn eigen woon- plaats met de praktische, toegepaste politiek beziggehouden. Wonende in het dorp Bruchem maakte hij deel uit van de gemeenteraad van Kerkwijk, als fractievoorzitter. Dankzij deze Kamer is er in de Bommelerwaard een gemeentelijke herindeling totstandgekomen. Sinds 1 januari is hij lid van de gemeenteraad van Zaltbommel en daar wethouder.

Mijn hartelijke gelukwensen met deze voortzetting van de politieke loopbaan.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer De Vries. Ook hij houdt zijn maidenspeech.

□

De heer **De Vries** (RPF/GPV): Mijnheer de voorzitter! Van alle landen van de Europese Unie is ons land het enige waar de belastingdruk sinds 1975 is gedaald. Stonden wij 24 jaar geleden nog aan de top van de toenmalige Europese Gemeen- schap, vandaag ligt de belastingdruk blijkens een onderzoek van de Europese Associatie van Belasting- betalers precies op het gemiddelde van de Europese Unie. Mijn fractie en ook die van de SGP, namens wie ik ook mag spreken, achten dat een gelukwens waard, zowel aan de regering, als aan de burgers. Het huidige gunstige economische klimaat in ons land en vooral de lage werkloosheid, is, voorzover het van mensen afhangt, mede aan deze lastendaling te danken.

Maar, zo voeg ik daaraan toe, het doel van de lastendaling is daarmee

De Vries

nu ook wel bereikt. Tegelijk voelen we namelijk her en der de knelpunten die het lang volgehouden stringente beleid heeft veroorzaakt. Op diverse beleidsterreinen liggen onze uitgaven, als percentage van het bruto nationaal product, beneden het gemiddelde in vergelijkbare Europese of OESO-landen; ik denk aan het onderwijs, de gezondheidszorg en de defensie. Weliswaar is zo'n vergelijking niet alles bepalend – het zou immers kunnen zijn dat wij hetzelfde efficiënter doen – maar als tegelijk uit juist die sectoren noodkreten klinken over financiële krapte, dan hebben die toch ten minste het vermoeden van redelijkheid. Voor de homogene groep internationale samenwerking is een vast percentage van het BNP afgesproken. Waarom doen we dat daar wel en niet op andere gebieden? Dat kan een nuttig ijkpunt zijn op terreinen waar de behoeften in beginsel onbegrensd zijn.

Onder deze omstandigheden hechten onze fracties dan ook niet meer zo aan verdere generieke lastenverlichting als doel op zichzelf. De daling van het begrotingstekort zien we wel graag gehandhaafd met het oog op een gezonde financiële situatie op de lange termijn. Bij de huidige economische voorspoed lijkt ons een overschot van 1% BNP een redelijk doel om tot versnelde vermindering van de staatsschuld te komen. Als er middelen beschikbaar zijn voor lastenverlichting, willen we die liever gericht inzetten ten gunste van de mensen met de laagste inkomens en dan is het van secundair belang, of dat gebeurt via de belasting of in de sfeer van overheidsuitgaven. Daarnaast is iedereen gebaat bij een behoorlijk niveau van onderwijs, zorg en publieke veiligheid. Wij willen de regering dan ook aansporen om naast lastenverlichting als automatische bestemming voor bepaalde meevallers of een deel daarvan, ook verbetering van de kwaliteit van publieke voorzieningen op te nemen.

Het zal duidelijk zijn, mijnheer de voorzitter, dat wij niet enthousiast kunnen zijn over de lastenverlichting zoals die vervat is in het Belastingplan 2000. Vooral de verhoging van het arbeidskostenforfait achten we niet de beste besteding van beschikbare middelen. Zeker, er zijn nog steeds te veel mensen die buiten het arbeidsproces staan, maar om hen aan het werk te helpen zijn veel

gerichtere instrumenten nodig dan zo'n voor iedereen geldende verlaging van het bruto loon. Of een ander doel, bevordering van loonmatiging, hierdoor zal worden bereikt, is ook nog lang niet zeker.

Het arbeidskostenforfait was oorspronkelijk bedoeld als aftrekpost voor kosten die mensen in verband met hun werk moesten maken. Voor het gemak van de fiscus werd dat in een forfait gegoten, dat voor de meesten toereikend was. Wie meer kosten had, kon ook die aftrekken met een specificatie. Inmiddels is de wet deze aftrekpost ook als arbeidsmarktinstrument gaan gebruiken en daarmee is hij van karakter veranderd. Hij doet nu geen recht meer aan individuele verschillen in de hoogte van arbeidskosten. Dat heeft zelfs geleid tot een kritische uitspraak van de Hoge Raad. In het Belastingplan 2000 wordt dit oneigenlijk gebruik niet verder opgevoerd, maar de door de Hoge Raad gesignaleerde onbillijkheid voor mensen met veel echte arbeidskosten wordt ook niet ongedaan gemaakt. Dat lijkt ons in een rechtsstaat geen goede zaak. Waarom is het advies van de Raad van State om hieraan grote prioriteit te geven niet opgevolgd? Een beroep op de budgettaire consequenties, zoals in de memorie van toelichting wordt gedaan, is toch niet gepast jegens diegenen die door deze regeling benadeeld zijn? Hetzelfde moet gezegd worden van de differentiatie in het autokostenforfait. "Het kan niet" past niet erg bij de reputatie van deze staatssecretaris als fiscale alleskunster!

Mijnheer de Voorzitter! Ik sprak over de lastenverlichting via het arbeidskostenforfait. Vreemd is dat het effect van deze lastenverlichting op het nettoloon meteen meer dan ongedaan gemaakt door een extra verhoging van het tarief in de laagste schijf met een opbrengst van 1,4 mld. vanwege de fiscalisering van de omroepbijdragen. Wij hebben aan die maatregel op inhoudelijke gronden al geen behoefte, maar dit neveneffect is een extra argument tegen. We spannen ons wel graag in om het laagste tarief laag te houden. Het past ook niet in de doorgaande lijn van dit wetsvoorstel en het wetsvoorstel inzake de belastingherziening 2001. Die zijn er juist op uit om de lasten te verschuiven van directe naar indirecte heffingen. Hier wordt een bestemmingsheffing

vervangen door verzwarende van de loon- en inkomstenbelasting. Hoe moet ik dit rijmen?

Wij hebben in beginsel geen bezwaar tegen verschuiving van lastendruk van het inkomen naar de bestedingen. Dan dient echter wel een rechtvaardige verdeling naar draagkracht extra in het oog te worden gehouden. Het aangewezen instrument voor belastingheffing op bestedingen is de BTW met haar twee tarieven. Willen we speciale producten nog extra belasten, dan moet daarvoor een goede reden zijn. Er zal een motief aangewezen moeten worden waarom het wenselijk is de consumptie van een bepaald goed af te remmen. Dat motief is er als het gaat om zaken die het milieu belasten. Daarom hebben we een Wet belastingen op milieugrondslag. Vandaag stelt de regering ons echter voor, in die wet een belasting op leidingwater op te nemen. In het debat in de Tweede Kamer heeft de regering erkend dat het verband tussen drinkwater en milieu heel dun is. Vanuit milieubelangen valt deze belasting dan ook nauwelijks te verdedigen. Misschien is het tegendeel zelfs het geval. De aanleg van de waterleiding in de vorige eeuw heeft mogelijk meer aan de volksgezondheid bijgedragen dan alle medische uitvindingen samen!

De regering is voor haar verdediging nu teruggevallen op de algemene doelstelling van verschuiving van directe naar indirecte belastingen. Maar waarom dan uitgerekend het leidingwater als object voor een extra heffing? Die kan natuurlijk gemakkelijk geïnd worden en het verbruik zal door de hogere prijs niet of nauwelijks worden beïnvloed. Dat is prettig voor de begroting. Het lijkt erop alsof in het regeerakkoord met een natte vinger een bedrag is ingevuld voor "andere milieubelastingen dan energieheffingen" (700 mln.) en dat de staatssecretaris zich nu in alle bochten moet wringen om dat waar te maken, tot schade van de effectiviteit en de overtuigingskracht. Maar voor een accijns of wat daarmee te vergelijken is, moeten toch méér gronden kunnen worden aangewezen?

Om dezelfde reden plaatsen we ook een vraagteken achter de frisdrankaccijns. Deze heffing verschuiven naar alcoholische dranken lijkt ons een goed idee! Wij verwachten van de drinkwaterheffing

De Vries

geen ander gevolg dan dat er middelen vrijkomen voor terugsluis of positieve prikkels. Maar dat is toch geen doel in zichzelf? En hoe zal de heffing op huishoudelijk afval tot zuinigheid bijdragen, zolang in veel gemeenten elk huishouden een vast bedrag aan afvalstoffenheffing betaalt?

In verband met de verhoging van de afvalstoffenheffing zou ik de regering nog twee vragen willen stellen. Allereerst sluit ik mij aan bij de opmerkingen van de heer Stevens over de recycling van oud papier.

Op de tweede plaats wijs ik erop dat gemeenten die gebonden zijn aan de Afvalverwerking regio Nijmegen, zich ernstig zorgen maken over de lastenverzwaring mede omdat hiermee tegelijk een korting van *f* 35 per ton vervalt. Deze regio heeft al de hoogste kosten, omdat de ARN op last van hogere overheden een duur concept van afvalverwerking gebruikt, aangeduid met de letters GAVI. Ziet de regering nog mogelijkheden deze gemeenten tegemoet te komen?

Aan het compenseren van verschuivingen van directe naar indirecte belastingen in de sfeer van de loon- en inkomstenbelasting, zitten haken en ogen. Ik heb er geen moeite mee dat inspanningen die leiden tot een zuinig gebruik van energie en water, beloond worden. Maar niet elk grootgebruik komt voort uit gebrek aan zuinigheid. Het kan ook veroorzaakt worden door de gezinsgrootte en daarmee wordt geen rekening gehouden bij de compensatie. Wat de grote gezinnen betreft heeft het kabinet gewezen op de, overigens geringe, verhoging van de kinderbijslag. Wij zien die echter meer als beperkte ongedaanmaking van de krasse verlaging die onder het vorige kabinet heeft plaatsgevonden. Er zou dus voor de grote gezinnen nog wel wat meer gedaan kunnen worden in verband met de ecotaks.

In verband met de kinderbijslag is er onlangs weer enige discussie geweest of het zinvol is dat alle ouders die krijgen ongeacht hun eigen inkomen. Niet iedereen heeft dat geld immers in dezelfde mate nodig. Dat laatste is waar. Anderzijds is er binnen dezelfde inkomensgroep wel degelijk verschil in draagkracht tussen een huishouden zonder kinderen en bijvoorbeeld een gezin met drie kinderen in het voortgezet onderwijs. Aangezien onze belastingen

hiermee geen rekening houden, zie ik de kinderbijslag als een vorm van correctie daarop. Het is bovendien een groot goed dat de kinderbijslag kan worden aangevraagd en uitgekeerd zonder de administratieve rompslomp van inkomensgegevens. Wel zou naar onze mening een andere ingreep te overwegen zijn die toch recht doet aan het verschil in belang van de kinderbijslag voor rijke en arme gezinnen. Zou het geen overweging verdienen deze bijslag tot het belastbaar inkomen te rekenen en dan de uitkeringen zo te verhogen dat de uitkomst voor de schatkist neutraal is? Netto hebben de laagstbetaalden er dan meer aan dan de hogerbetaalden, terwijl het stelsel eenvoudig blijft.

Kunnen de bewindslieden al meedelen of de verlaging van de BTW op enkele arbeidsintensieve diensten op 1 januari zal ingaan en of Nederland inderdaad drie categorieën mag aanwijzen? Wil de regering erop toezien dat de BTW-verlaging aan de klanten wordt doorgegeven? Wat is het motief om schilderwerk te beperken tot huizen ouder dan 15 jaar? Maakt dat de uitvoering van de regeling niet te gecompliceerd? Laten de Europese regels twee tarieven voor dezelfde dienstverlening toe?

Onze fracties betreuren het dat er op de top van Helsinki nog geen resultaat is geboekt op het gebied van belastingen. Wij denken dan zowel aan de belastingheffing op rente en dividenden als aan de onderlinge concurrentie tussen de lidstaten in de belastingen voor bedrijven. Op het eerste punt heeft Nederland groot belang; op het tweede verwachten onze medeleden in de EU ook een stap van onze kant. Gezien de animo van buitenlandse ondernemingen om hun hoofdkantoor hier te vestigen, zal dat wel niet helemaal uit de lucht gegrepen zijn. Het zou daarom goed zijn als onze regering niet de blanke onschuld speelt, maar zich bereid toont om erover te praten in EU-verband. Eventuele stappen hoeven natuurlijk niet eenzijdig te zijn. Grote landen zoals Engeland en Frankrijk mogen niet buiten schot blijven. Maar uiteindelijk is een begrenzing van deze vorm van concurrentie in ieders belang.

Onze fracties volgen met belangstelling de discussie aan de overzijde over de belastingherziening

2001 en de veranderingen die in de loop van die behandeling in de voorstellen zullen worden aangebracht. Wij spreken de hoop uit dat wij in deze Kamer voor de overweging van deze belangrijke voorstellen de tijd zullen krijgen die ze verdienen.

Tot slot heb ik nog een vraag over de domeinen. Door de veranderingen in de krijgsmacht komen af en toe militaire terreinen vrij voor andere doeleinden. Het Rijk biedt die dan te koop aan. Soms betreft dat terreinen die in het militaire gebruik hun natuurwaarde hebben behouden of in de ecologische hoofdstructuur liggen. Provincies of natuurbeschermingsorganisaties zouden die graag willen kopen, maar hun klacht is dat het Rijk een dusdanige commerciële prijs vraagt dat alleen projectontwikkelaars die kunnen opbrengen. Maar daarmee gaat het terrein voor de natuur verloren. Is de regering bereid in zulke gevallen niet alleen economische, maar ook ecologische overwegingen te laten gelden?

De **voorzitter**: Ik wens de heer De Vries graag geluk met het houden van zijn maidenspeech. Net als de vorige spreker is zijn praktijk in de praktische politiek gelegen geweest in de gemeenteraad, in dit geval van Amersfoort. Daarnaast is zijn belangrijkste professionele bezigheid gelegen geweest in de journalistiek; hoofdredacteur van het Nederlands Dagblad al vanaf 1974. Voor die tijd was hij medewerker van de Tweede-Kamerfractie. Zo luisterend vandaag, moet dat voor die fractie een heel goede tijd zijn geweest. Ik wens de heer De Vries nogmaals van harte geluk.

De vergadering wordt enige ogenblikken geschorst.

□

De heer **Schuyter** (D66): Mijnheer de voorzitter! De lof die de bewindslieden krijgen voor hun beleid wordt breed gedragen, maar zij verdienen het dat ook in dit huis mijn fractie haar beschouwingen begint met die constatering. Vorig jaar bijvoorbeeld was er ook in deze Kamer de twijfel of onderdelen van de dekking uit het regeerakkoord wel haalbaar zouden blijken. Bijvoorbeeld de vermindering die werd ingeboekt door beperking van de afdracht aan Europa werd als boterzacht ervaren. Ook ik heb daar